

Nr 533.

Av herr Widén m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 145, angående omorganisation av gymnasierna vid de högre allmänna läroverken m. m.

I proposition nr 145 har bl. a. föreslagits, att den allmänna linjen på gymnasiet skall upprättas vid flertalet läroverk och att den skall ha till huvuduppgift att för gymnasiestadiet möjliggöra på nutidssamhället inriktade studier.

Det är allmänt erkänt att den nuvarande undervisningen vid läroverken i samhällslära är bristfällig och att gymnasisterna i regel är vida mindre orienterade i samhället av i dag än sina jämnåriga. Skolkommissionen uttalar i detta sammanhang följande i sitt principbetänkande (s. 325):

»Eleverna i gymnasiet befinner sig i en mycket viktig utvecklingsperiod, under vilken de mognar till vuxna. Deras jämnåriga, som befinner sig i yrkesutbildning eller yrkesarbete, får göra konkret och på egna erfarenheter grundad bekantskap med samhällets struktur och problem; de har dessutom tillgång till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet och till självstudier efter eget intresse, något som gymnasieeleverna endast i ringa utsträckning har tid över för. Risk föreligger därför, att gymnasieeleverna isoleras från samhället, att de kommer att stå valhanta vid mötet med livet eller att de med intelligens-aristokratisk nedlåtenhet kommer att betrakta de folkgrupper, vilkas arbete är en förutsättning såväl för deras studier som för deras kommande ställning i samhället. Man bör i detta sammanhang observera, att eleverna endast något år efter avgången från gymnasiet får rösträtt vid politiska val. De får redan av denna anledning inte stå främmande för samhällets problem. Ett av gymnasiets viktigaste uppgifter är sålunda att upprätta den nödvändiga samhällskontakten.»

Allmän enighet råder också om att samhällsläran måste få en väsentligt stärkt ställning inte bara på den allmänna linjen utan också på övriga linjer. I och med att den allmänna linjen nu föreslås införd, aktualiseras givetvis frågan hur denna förstärkning praktiskt och organisatoriskt skall ske. Det är härvid knappast nog med ett ökat timantal. Skolkommissionen har i sitt principbetänkande, vilket legat till grund för den av riksdagen år 1950 beslutade skolreformen, tagit upp till diskussion en punkt av väsentlig betydelse i detta sammanhang, nämligen spørsmålet om samhällsläran i läroverken bör skiljas från historien och bli ett särskilt ämne. Skolkommissionen är närmast böjd för att besvara frågan jakande men framhåller, att de båda ämnenas ställning till varandra måste underkastas ytterligare prövning, sedan universitetsreformen förts i hamn och lärarutbildningsfrågorna slutgiltigt utretts. Skolöverstyrelsen har emellertid i sin »PM angående förslag till undervisningsplaner för det omorganiserade gymnasiet» utan egentlig motivering bibehållit den gamla ordningen med samhällsläran som ett bihang till historien (ämnet kallas: historia med samhällslära).

Det bör emellertid framhållas, att en uppdelning förordats i åtskilliga av de över promemorian avgivna remissyttrandena. Tillfogas kan att vid en av universitetskanslern förra hösten sammankallad konferens med bl. a. de akademiska lärarna i statskunskap såsom deltagare uttalade dessa enhälligt, att samhällsläran så fort sig göra lät borde bli ett självständigt skolämne. Enligt vår mening talar också flera skäl för en sådan lösning. Det ligger i sakens natur, att samhällslärans ställning stärkes, om ämnet blir självständigt. För både lärare och elever skulle samhällslärans stora betydelse framstå i klarare dager, och först därigenom skulle undervisningen vid läroverken kunna ge eleverna ett väsentligt bidrag till den av skolkommissionen efterlysta samhällskontakten. Vidare gäller att en uppdelning skulle medföra ett verkligt fixerat timantal för både historia och samhällslära, vilket skulle vara till fördel för båda ämnena och innebära en garanti för att det ena ämnet icke gynnas på det andras bekostnad.

Skolkommissionen har såsom ovan framhållits uttalat, att historiens och samhällslärans ställning till varandra bör prövas ytterligare, sedan bl. a. lärarutbildningsfrågorna slutgiltigt utretts. Klarhet i dessa frågor torde inom en relativt nära framtid vinnas. Det är enligt vår mening av vikt, att den av skolkommissionen förordade utredningen snarast möjligt kommer till stånd och att skolöverstyrelsens nu föreliggande förslag i fråga om förhållandet mellan de båda ämnena icke utan vidare godtas som definitivt.

Med stöd härav får vi alltså anhålla,

att riksdagen i anledning av proposition nr 145 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att den av skolkommissionen förutsatta prövningen av frågan om samhällsläran som självständigt ämne vid läroverken snarast möjligt kommer till stånd.

Stockholm den 9 april 1953.

A. Widén.

Elis Håstad.

Olle Dahlén.